

szorgalommal, ritka lelkesültséggel, mely messze kiemeli őt korának nemzetileg elfásult, felekezetiileg elfogult emberei közül, több mint ötszáz író gyűjt egybe s az ötszáz közt négy nőt. Lorántffy Zsuzsannát, Betlen Katót, Petróczy K. Szidóniát és Dániel Polixénát.

Nem a négy a fontos, hiszen a szám kérdését – csak ismernünk kell a dicső hajdankor társadalmi berendezkedését, könnyű szerrel meg tudjuk oldani, – hanem, hogy kora viszonyai között is oly elfogulatlanul, oly őszinte rajongással beszélhetett róluk. Elfogulatlanul, pedig nagyon jól ismeri kortársai fel fogását. Igen jól tudja, hogy fognak akadni, akik megütköznek azon, hogy az ötszáz között ezt a négyet is fel merte engedni a magyar Olympusra.

Olvassuk csak el, mit ír a bevezetésben a hazáját és nemzetét igazán szerető kegyes olvasóhoz: „Más országokban a tudós asszonyok nem oly ritkák, mint a fekete hattyúk, vagy a fehér csókák, akik a tudós férfiak közt előszámláltatnak és dicsértetnek. Ha azért itt is egy-kettő megemlítettik, hogy másoknak legyen jó példa a követésre és a tudományt azoknak példájukkal ne szégyeljék, nem illő, hogy emiatt senkinek illetlen vádjá, vagy ítélete alá essem.”

Vádat és ítéletet sejt azért, mert észre mert venni oly munkákat is, amiket nő irt! sőt nemcsak észrevette, hanem – horribile dictu – másoknak jó például állította oda a követésre.

Különösen érdekes, mikor Lorántffy Zsuzsannáról emlékezik meg.

Ez energikus, okos lelkű fejedelem-asszony újításait, szabadabb szellemű törekvéseit nem jó szemmel nézték kortársai semmiképen sem. Mikor pedig hatalmát, befolyását más-kép gyöngíteni nem tudták, elővették a XX. század harci módját és kimondták róla hogy: nő. Különösen, mikor 1641-ben egy felekezeti vitája támogatására kiadta „Mózes és a próféták stb.” című szentírásbeli antológiáját, jelent meg ellene névtelenül egy gyalázatosán piszkolódó irat, melynek tartalmáról azonban, minthogy egy példány sem maradt meg – pedig ránk nézve igen érdekes dokumentum lehetett volna – csak az egykorúak feljegyzéseiből lehet sejtelmünk.

E pamflet kapcsán írja Bod Péter a következőket: „Kik költenek ez ellen a könyv ellen valami mocskos versekkel Magyarországon? azok az emberek, akik neheztelik, hogy az asszonyok olvassák az Isten beszédét. . . Könnyű az afféle emberre rátalálni, aki nem szereti azt, hogy az asszonyok bibliát olvasnak. Panaszolt nemrég is egy erdélyi író azon, hogy a mi földünk sok oly asszonyokat nevel, akik félretévén orsót, guzsalyat, a szentírás

Bod Péter.

Írta: *Citer.*

Ha azokról, akik a nő munkáját, mint ilyet, először méltányolták nálunk, számot akarunk adni, bizonyára nem szabad hiányozni közülök a magyarigeni eklézsia lelkes szolgájának, Bod Péternek sem.

Bod Péter az első, aki a magyar írók életrajzgyűjteményét magyarul adja ki. Munkáját 1766-ban nyomatta e címen: „Magyar Athenas, avagy az Erdélyben és Magyarországon élt tudós embereknek istóriájuk stb.” Nagy

olvasásán töltik az időt, mit szájukban forgatván, bátran megtámadják még a teológiában tudós embereket is.”

Most már nem az orsót és guzsalyat sírják vissza jó embereink az asszonyok kezébe, hanem, csak a – főzőkanalat.

Igaz ugyan, hogy Bod Péter is többet találna négynél a „tudós asszonyok” között, akiket „át merjen adni a jövőnek Örök emlékezetül.”
